

DADES PER A LA FLORA DELS PREPIRINEUS CATALANS

Ramon M. MASALLES,¹ M. Teresa SEBASTIÀ,¹ Ignasi SORIANO¹
i Josep VIGO¹

RÉSUMÉ.— *Données sur la flore des Pré-pyrénées catalanes.*

Observations floristiques concernant la zone pré-pyrénéenne orientale, notamment les reliefs calcaires qui dominent le haut bassin du fleuve Cardener (Rasos de Peguera, Serra d'Ensija, Serra del Verd, Serra del Port del Comte), mais aussi la Serra de Taús, à substrat siliceux et située à l'ouest du fleuve Segre. Les quatre premiers massifs, se succédant d'est à ouest, montrent un aspect de plus en plus sec à cause de leur éloignement progressif du front pluvieux catalan. Dans les Rasos de Peguera et la Serra d'Ensija, on remarque la présence de nombreuses espèces acidophiles, provenant de la zone axiale pyrénéenne, et même de communautés à cette écologie, telles que les pelouses du *Nardion* ou du *Festucion airoidis*.

Introducció

Diversos estudis geobotànics i cartogràfics, fets individualment o en grup pels que signen aquest treball, ens han dut a visitar —en aquests dos darrers anys— els massissos prepirinencs situats entre els rius Llobregat i Noguera Pallaresa. Els objectius dels nostres treballs no eren pas essencialment d'ordre florístic, però ens han permès de recollir nombroses dades sobre la distribució de les espècies de plantes superiors en aquesta zona. Moltes de les dades aplegades eren ja ben conegudes i la majoria, a més, publicades fa temps; d'altres, en canvi, presenten una certa novetat i creiem, per això, que té interès de donar-les a conèixer en la forma resumida en què ho fem aquí.

Les zones prospectades

A part de diverses àrees de baixa altitud de les comarques del Berguedà, del Solsonès i de l'Alt Urgell, hem visitat els relleus muntanyosos que clouen, en semicercle, la capçalera de la conca del Cardener, concretament els Rasos de Peguera, la Serra d'Ensija, la Serra del Verd i el Port del Comte, així com la Serra de Taús, situada a l'oest del Segre, i els Rasos de Tubau, al límit entre el Ripollès i el Berguedà. Aquells quatre primers massissos, que se succeeixen de llevant

¹ Departament de Botànica. Facultat de Biologia. Universitat de Barcelona. Av. Diagonal, 645. 08028 Barcelona.

a ponent en el mateix ordre en que els hem enumerat, són formats enterament per roques calcàries. Sotmesos encara a la influència més o menys profunda del màxim pluviomètric català, hom hi observa, d'est a oest, un progressiu asseccament del clima, ço que es reflecteix en un empobriment relatiu de la flora i en el caràcter cada cop més xèric del paisatge. Aquest fenòmen és anàleg al que comenten FARRÀS i col. (1981) per als sistemes muntanyosos més septentrionals que van de la Serra Cavallera a l'extrem occidental de la Serra de Cadí.

Els Rasos de Peguera i la Serra d'Ensija, més humits, són els relleus que presenten un aspecte més ufanós. A les zones superiors hi tenen força importància els sòls poc o molt profunds i descalcificats, i això explica la presència, de vegades només puntual, de nombroses plantes acidòfiles vingudes de la zona axial pirinenca, com són *Vaccinium uliginosum*, *Pedicularis pyrenaica*, *Gentiana alpina*, *Erigeron uniflorus* subsp. *aragonensis*, etc. Als rasos culminals hom troba —sobretot als fondalets innivats i als pendents suaus de l'obaga— clapes considerables de comunitats pratenses atribuïbles al *Nardion* o al *Festucion airoidis*, anàlogues a les de la serralada axial, bé que relativament empobrides. A la Baga de Segalers, dels Rasos de Peguera, apareixen taques de fagedes, en part acidòfiles, i de pinedes de pi negre amb neret, on es refugien moltes espècies de caràcter mesohigròfil o de distribució més septentrional (en bona part ja assenyalades per botànics precedents i incloses especialment a la Flora de Catalunya de J. CADEVALL).

El Port del Comte, el més occidental d'aquells massissos, és també el més sec, i els sòls s'hi troben en general menys desenvolupats. La seva altitud més elevada compensa parcialment aquest caràcter més xèric i hi fa possible la presència de força elements alpins i subalpins. Però en el paisatge dels nivells superiors dominen àmpliament els eixuts prats d'ussona sobre les pastures mesòfiles i acidòfiles, i les pinedes de pi negre hi esdevenen esclarissades i amb un sotabosc ben migrat.

Els cims de la Serra de Taús tenen un aspecte ben diferent. Afaïçonats sobre materials silícis (sobretot esquists i gresos), són coberts en gran part de matollars de bàlec (*Genista purgans*) i de prats acidòfils. Des del punt de vista florístic, igualment com en l'aspecte topogràfic, aquesta muntanya fa d'enllaç entre les serres de Boumort i d'Ares i el massís de l'Orri.

Llista florística

Heus ací les dades florístiques que ens semblen més rellevants. Per tal de facilitar-ne la consulta, les ordenem alfabèticament segons els noms dels tàxons.

Aconitum anthora L.— A la Baga de Segalers (Peguera), a les clarianes del bosc i en indrets arrecerats, 1750-1950 m (CG96). Localment abundant.

Alchemilla colorata Buser — A tots els massissos de l'Alt Cardener: Port del Comte (CG87), Serra d'Ensija (CG97), Serra del Verd (CG87) i Rasos de Peguera (CG96). Es fa als prats mesòfils, sobretot en sòls poc o molt descalcificats (*Alchemillo-Festucetum*, *Festucion airoidis*, ...) entre uns 1800 i 2300 m d'altitud.

En alguns indrets com, per exemple, al Coll dels Belitres (Serra del Verd), arriba a ser molt abundant.

Alchemilla saxatilis Buser — Prats culminals de la Serra de Taús, 1850 m (CG 58).

Anemone narcissiflora L.— Serra d'Ensija, cap al cim de la Gallina Pelada, 2280 m (CG97). Planta pròpia dels prats calcícoles frescals.

Antennaria carpatica (Wahlenb.) Bluff et Fingerh. — Rasos d'Ensija, 2200 m (CG97).

Aquilegia viscosa Gouan subsp. ***montsicciana*** (F.Q.) O. Bolòs et Vigo — Recentment indicada per ROMO (1985) als baixos vessants del Port del Comte, no saltres mateixos l'hem vista també a d'altres indrets d'aquest massís: cap a Coll de Jou, 1630 m (CG86); La Bòfia, 2100 m (CG76); sobre Prat Berlà, 1900 m (CG 77). L'hem observada també als Rasos de Peguera, sobre el Clot de la Molina, 1900 m (CG96). Sempre en llocs tarterosos, el seu hàbitat normal.

Arabis corymbiflora Vest — Port del Comte, cap als Prats d'Estivella, 1950-2100 m (CG77). També a la part superior de la Serra de Taús, 1875-1900 m (CG58).

Arabis serpyllifolia Vill.— Citada per VIVES del Port del Comte, l'hem trobada també als Rasos de Peguera: sota el Coll de Tagast, 1800 m (DG06).

Avenula pubescens (Hudson) Dumort.— Sota el Coll de Tagast (Peguera, DG06), 1800 m. Serra de Taús, 1740 m (CG58), en un fonal humit. Encara que poc indicada, és planta corrent als Pirineus.

Bellardiochloa violacea (Bellardi) Chiov.— Rasos d'Ensija, 2150 m (CG97). Serra de Taús, 1800-1900 m (CG58).

Brachypodium distachyon (L.) Beauv.— Pradells d'annuals tocant al Santuari del Lord, 1160 m (CG86). No havia estat citat de l'Alt Solsonès.

Bupleurum baldense Turra — Amb l'espècie precedent, als prats terofítics del Lord, 1160 m (CG86); cap a l'Hostal Nou de Canalda, 1260 m (CG76). Nou també per a l'Alt Solsonès. L'hem vist, així mateix, a l'Alt Berguedà: l'Estret, a la vall de Riutort, 1000 m (DG17).

Bupleurum falcatum L.— De Gòsol al Coll de la Mola, 1625 m (CG87). Port del Comte, cap a Coll de Jou, 1630 m (CG86). Nou per a l'Alt Solsonès.

Carduus carlinoides Gouan — Port del Comte, 2000 m (CG77); Serra del Verd, 2010 m (CG87).

Carex echinata Murray — Mulleres de la Serra de Taús, 1700 m (CG58).

Carex ericetorum Pollich var. **approximata** (All.) K. Richter — Planta acidòfila característica del *Hieracio-Festucetum airoidis*, molt corrent a la zona axial dels Pirineus orientals. Apareix amb profusió als rasos culminals de la Serra d'Ensija, 2200-2800 m (CG97), sobre sòls descalcificats, fent part de comunitats atribuïbles generalment al *Nardion* o al *Festucion airoidis*.

Carex lepidocarpa Tausch — A aquest tàxon en concret deuen haver d'atribuir-se les indicacions de *C. flava* del Solsonès. L'hi hem vist vers el Pont de Llinars, 910 m (CG96), dins les comunitats dels *Molinietalia*. També existeix a la Serra de Taús, 1700 m (CG58).

Carex montana L.— Indicada ja per CADEVALL de la Baga de Segalers, on nosaltres mateixos l'hem observat (CG96), 1700-1950 m. Es fa també a la Serra d'Ensija, 2275 m (CG97) i a la Serra del Verd, 2000-2200 m (CG87). No és tan corrent aquí com a les serres prepirinenques més orientals: El Catllaràs, Montgrony, Serra Cavallera, Rasos de Tubau (molt abundant entre 1300 i 1500 m, DG27), etc.

Carex nigra (L.) Reichard — Serra de Taús, 1700 m (CG58), a les molles.

Carex ovalis Good.— Serra de Taús, 1700 m (CG58), amb l'espècie precedent.

Coeloglossum viride (L.) Hartm.— Prats frescals de la Serra de Taús, 1700 m (CG58).

Cotoneaster integerrima Medicus — Indicada per VIVES i per ROMO al Port del Comte, on també l'hem observat (CG77, CG87). Es fa, així mateix, als Rasos de Peguera (DG06) i a la Serra del Verd (CG87), entre 1750 i 2300 m. A tots aquests llocs força rara, al revés del que sol passar a la zona axial.

Crocus vernus (L.) Hill subsp. **albiflorus** (Kit.) Asch. et Graebn. — Abundant a la Baga del Verd, 2000 m (CG87).

Dactylorhiza elata (Poiret) Soó subsp. **sesquipedalis** (Willd.) Soó — Cap al Pont de Llinars, 910 m (CG96), dins el *Molinion*. Nova per a l'Alt Solsonès.

Endressia pyrenaica (Gay ex DC.) Gay — Les citacions precedents fan suposar que és planta rara als Rasos de Peguera. En realitat hi creix en abundància en els

fondalets amb sòl descalcificat, dins un *Endressio-Nardetum* més aviat pobre, 1900-1950 m (CG96).

***Epilobium angustifolium* L.**— Assenyalat per ROMO al Port del Comte, l'hem observat també a la Serra del Verd (CG87, 2000 m) i als Rasos de Peguera (1800 m, CG96).

***Erigeron uniflorus* L. subsp. *aragonensis* (Vierh.) O. Bolòs et Vigo** — CADEVALL el cita dels Rasos de Peguera. Creix també a la Serra d'Ensija, 2275 m (CG97), dins els prats dels *Festucion airoidis*, dels quals és espècie característica.

***Festuca airoides* Lam.**— ROMO la indica al Port del Comte, dins l'Alt Urgell; nosaltres la hi hem vist també als vessants del Solsonès, 2120 m (CG77). Abunda força als Rasos de Peguera (CG96), dins el *Nardion*; i molt més a la Serra d'Ensija, 2200-2280 m (CG97), als prats del *Festucion airoidis* i del *Nardion*.

***Festuca heterophylla* Lam.**— Fagedes del Clot de la Molina (Rasos de Peguera, 1600 m, DG06).

***Gentiana acaulis* L.**— Indicada per VIVES dels Rasos de Peguera i de la Serra del Verd. Es fa també al Port del Comte, 2100 m (CG77). A la baga dels Rasos de Peguera apareix escampada entre 1700 i 2060 m (DG06, CG96). També als Rasos de Tubau, 1500 m (DG27) i a la Serra de Taús, 1850 m (CG58).

***Gentiana alpina* Vill.**— Citada per VIVES dels Rasos de Peguera, on l'hem vista força abundant (CG96), creix també a la zona culminant de la Serra d'Ensija, 2200-2275 m (CG97).

***Gentiana cruciata* L.**— A la Baga de Segalers, 1750 m (CG96) i cap a La Mina, 1275 m (CG96).

***Gentiana lutea* L. subsp. *montserratii* (Vivant) O. Bolòs et Vigo.**— A la Baga de Segalers i al Clot de la Molina (Peguera), 1650-1800 m (CG96, DG06), localment abundant. També a la Serra del Verd, 1875 m (CG87).

***Geum hispidum* Fr. var. *albarracinense* (Pau) Cuatr.**— Serra de Taús, 1700 m (CG58), en un fondalet humit.

***Gypsophila repens* L.**— Força abundant al cim de la Gallina Pelada (Serra d'Ensija, CG97), en indrets rocosos.

***Hieracium breviscapum* DC.**— Serra d'Ensija, al cim de la Gallina Pelada, 2300 m (CG97).

Hypericum maculatum Crantz — Sota el Coll de Tagast (Peguera, DG06), a uns 1800 m d'altitud.

Hypochoeris maculata L.— Coneguda ja dels Rasos de Peguera, es fa també als prats culminals del Port del Comte, 2100 m (CG77), i de la Serra del Verd, 2000 m (CG87). Indica processos de descarbonatació del sòl.

Inula salicina L.— Cap al Pont de Llinars, 910 m (CG96). Nova per a l'Alt Solsonès.

Jurinea humilis (Desf.) DC.— Ben coneguda dels prats subalpins del Port del Comte, baixa fins al Molí de Terrers, a 970 m (CG96), on es fa al *Thymo-Globularietum cordifoliae*.

Koeleria macrantha (Ledeb.) Schultes — Corrent als prats subalpins de les serres de l'Alt Solsonès: Port del Comte (CG77), Serra del Verd (CG87), Rasos de Peguera (CG96), entre uns 1800 i 2100 m. També a la Serra de Taús, 1885 m (CG58).

Lathyrus laevigatus (Waldst. et Kit.) Gren. subsp. **occidentalis** (Fischer et Meyer) Mansfeld — Al Clot de la Molina (Peguera, DG06), 1610 m.

Leucanthemum maximum (Ramond) DC.— Sobre el Clot de la Molina (Peguera, CG96), 1900 m.

Linum strictum L.— Santuari del Lord, 1160 m (CG86), en els prats d'annuals. Nou per a l'Alt Solsonès.

Luzula multiflora (Retz) Lej.— Citada per ROMO (1985) del Port del Comte, dins de l'Alt Urgell. L'hem observada a tots els massissos de l'Alt Solsonès: Rasos de Peguera (CG96), Serra del Verd (CG87), Port del Comte (CG77), entre uns 1900 i 2200 m. També a la part culminant de la Serra de Taús (CG58), 1800-1900 m.

Luzula spicata (L.) DC.— Ja assenyalada per ROMO del Port del Comte. Es fa, així mateix, a la Serra del Verd (CG87) i a la Serra d'Ensija (CG97), entre uns 2100 i 2275 m d'altitud. També apareix a la Serra de Taús, 1850-1900 m (CG58).

Melampyrum pratense L.— Baga del Verd, 1875 m (CG87), dins el *Pulsatillo-Pinetum*.

Minuartia recurva (All.) Schinz et Thell.— Rasos d'Ensija (CG97).

Molopospermum peloponnesiacum (L.) Koch — L'hem vist només sobre el Clot de la Molina, 1950 m (CG96), als Rasos de Peguera.

Myosotis alpestris F.W. Schmidt — ROMO l'assenyala al vessant urgellenc del Port del Comte. La hi hem vista al costat del Solsonès (CG77), 1850 m. També a la Serra del Verd (CG87) i a la Serra de Taús (CG58).

Neottia nidus-avis (L.) L.C.M. Richard — A les fagedes del Clot de la Molina, 1600 m (DG06), i vora el Pont de Llinars, 910 m, dins la pineda de pi roig. Nova per a l'Alt Solsonès.

Nepeta latifolia DC.— Baga de Segalers, 1750 m (Peguera, CG96), a les clarianes de bosc.

Nigritella nigra (L.) Reich. fil.— Rasos culminals de la Serra de Taús, 1800 m (CG58). Present a gairebé totes les serres prepirinenques, en sòls àcids o descalcificats.

Orobanche rapum-genistae Thuill.— Serra de Taús, 1740 m (CG58), parasitant la *Genista purgans*.

Oxytropis amethystea Arvet-Touvet — A aquesta espècie es deu haver de referir l'*O. pyrenaica* indicada per VIVES del Port del Comte i de la Serra del Verd. Nosaltres hem vist aquest tàxon a la Serra d'Ensija (CG97) i, abundant, a la zona culminal del Verd (CG87). L'àrea d'aquesta papilionàcia a Catalunya sembla, doncs, que s'estén pels massissos prepirinencs compresos entre el Segre (Port del Comte, Cadí) i el Llobregat (Puigllançada).

Pedicularis pyrenaica Gay — Apareix a tots els massissos de l'Alt Solsonès: Port del Comte (CG77), Serra del Verd (CG87), Serra d'Ensija (CG97) i Rasos de Peguera (CG96). Es fa als rasos culminals, entre uns 1900 i 2300 m, i assenyala una descalcificació poc o molt important del sòl. Es coneixia ja de la Serra del Verd (VIVES) i del Port del Comte (ROMO).

Phleum alpinum L. subsp. **alpinum** — Serra del Verd, al Coll dels Belitres, 2140 m (CG87). També a la Serra de Taús, 1740 m (CG58), en un fonal humit.

Phyteuma hemisphaericum L.— Assenyalat per VIVES dels Rasos de Peguera, on també l'hem vist (CG96). Creix igualment, de vegades en abundància, als altres grans cims de l'Alt Solsonès: Serra d'Ensija (CG97), Serra del Verd (CG87) i Port del Comte (CG77). També a la Serra de Taús, 1850 m (CG58). Es una altra de les espècies acidòfiles molt corrents a la zona axial pirinenca, que a les serres prepirinenques apareixen als prats culminals, allà on hi ha descalcificació del sòl.

Plantago monosperma Pourret — Indicada per VIVES del Port del Comte i de la Serra del Verd. Abunda a la Serra d'Ensija, 2200-2275 m (CG97). Serra de Taús, 1850 m (CG58).

Polystichum lonchitis (L.) Roth — Al Clot de la Molina (Peguera) dins de la fageda, 1650 m (DG06), amb *Actaea spicata*, *Paris quadrifolia*, etc.

Potentilla micrantha Ramond ex DC.— Baga de Segalers (Peguera), 1735-1950 m (CG96).

Potentilla nivalis Lapeyr.— Gallina Pelada d'Ensija, 2250 m (CG97), en una roca calcària orientada al Nord.

Potentilla rupestris L.— La Serra de Taús, 1740 m (CG58), localitat aparentment molt allunyada de les conegudes fins ara.

Primula elatior (L.) Hill. subsp. *intricata* (Gren. et Godr.) Lüdi — Citada per VIVES del naixement del Cardener. Apareix a tots els massissos de l'Alt Solsonès: Port del Comte, 2075 m (CG77); Serra del Verd (CG87), localment abundant a la zona culminant; Serra d'Ensija, 2275 m (CG97); Rasos de Peguera, 1875-2000 m (CG96).

Pulsatilla vernalis (L.) Miller — CADEVALL l'assenyalà als Rasos de Peguera. La hi hem vista entre 1925 i 2060 m, a les landes de bruguerola i als prats acidòfils, localment abundant. També als cims de la Serra d'Ensija, 2270-2280 m (CG97).

Pyrola secunda L.— Clot de la Molina (Peguera, DG06), 1650 m. Baga del Verd, 1875 m (CG87), força abundant dins el *Pulsatillo-Pinetum uncinatae*.

Pyrola uniflora L.— Amb l'espècie precedent a la Baga del Verd, abundant (CG87). Sobre el Clot de la Molina (Peguera, CG96), 1900 m, també dins el *Pulsatillo-Pinetum uncinatae*.

Ranunculus nemorosus DC.— Baga de Segalers (Peguera, CG96, DG06), 1700-1750 m, dins els boscs de faig i de pi negre. Clot de la Molina (Peguera, DG06), 1650 m, als herbassars megafòrbics. Baga del Verd, 1875 m (CG87), al *Pulsatillo-Pinetum uncinatae*.

Ranunculus pyrenaicus L.— Prats culminants de la Serra d'Ensija, 2225-2275 m (CG97), a claps abundant dins els prats acidòfils.

Rosa agrestis Savi — Cap a Sant Pere de Grau d'Escales (CG96), 950 m. Nova per a l'Alt Solsonès.

Rosa rubiginosa L.— Baga de Segalers, 1790 m (CG96).

Rosa tomentosa Sm.— Cap a Sant Pere de Grau d'Escales, 925 m (CG96). Nova per a l'Alt Solsonès.

Salix pyrenaica Gouan — VIVES l'ha citada de la Serra del Verd, on l'hem vista molt abundant, 2175 m (CG87). També al Port del Comte, rara cap als Prats d'Estivella, 2200 m (CG77).

Saxifraga moschata Wulf. var. **firmata** (Luiz.) O. Bolòs et Vigo — Indicada del Port del Comte per VIVES i per ROMO. A part d'aquest massís, l'hem observada també a la Serra d'Ensija, 2300 m (CG97) i, molt abundant localment, a la Serra del Verd, 2200 m (CG87).

Saxifraga oppositifolia L.— Coneguda de la Serra d'Ensija, es troba també al Port del Comte, 2200 m (CG77); i a la Serra del Verd, 2200 m (CG87), on és abundant a les roques i als llocs tarterosos culminals.

Scutellaria alpina L.— Es fa no solament al Port del Comte i a la Serra del Verd, d'on fou indicada per VIVES, sinó també a la Serra d'Ensija, al solell de la Gallina Pelada, 2200 m (CG97).

Sempervivum montanum L.— Serra del Verd, 2240 m (CG87).

Seseli nanum Duf.— Indicada per VIVES del Port del Comte. L'hem vist en aquest massís (1880 m, CG77) i a la Serra del Verd (CG87, abundant a la zona alta, 2150-2250 m).

Seseli peucedanoides (Biel.) Kos.-Pol.— Al cim de la Serra de Taús, 1900 m (CG58), nova localitat per a aquesta espècie que apareix tan esparsament als nostres Pirineus.

Silene ciliata Pourret — Serra del Verd, 2150-2240 m (CG87). Coneguda de la Serra d'Ensija (VIVES) i del Port del Comte (ROMO).

Stellaria graminea L.— Herbassars megafòrbics del Clot de la Molina, 1650 m (DG06). Serra de Taús, 1740 m (CG58). Localitats que semblen força allunyades de les fins ara conegudes.

Taraxacum dissectum (Ledeb.) Ledeb.— Pastures ruderalitzades sobre Prat Berlà (Port del Comte, CG87), 1800 m. No rar a la part culminant de la Serra d'Ensija, 2225-2275 m (CG97).

Thymelaea tinctoria (Pourr.) Endl. subsp. **nivalis** (Ramond) P. Monts.— Molí de Terrers, 970 m (CG96), al *Thymo-Globularietum cordifoliae*.

Tofieldia calyculata (L.) Wahlenb.— Cap al Pont de Llinars, 910 m (CG96), dins el *Molinion*. Nova per a l'Alt Solsonès.

Trifolium alpinum L.— Tot i que no figura al catàleg de VIVES, en la mateixa obra l'autor l'inclou dins un inventari del *Nardion* procedent del Port del Comte (v. pàg. 157). Nosaltres l'hem vist als altres massissos del Solsonès: Serra del Verd (CG87); Serra d'Ensija (CG97), abundant als rasos culminals; Rasos de Peguera (CG96), molt abundant dins els *Nardion*. Entre 1900 i 2280 m. També es fa a la Serra de Taús, 1850 m (CG58).

Trifolium medium L.— Del Molí de Bancells a Sant Pere de Grau d'Escalles, 925 m (CG96). Nou per a l'Alt Solsonès.

Trifolium scabrum L.— Sobre Berga, 1050 m (DG06). Santuari del Lord, 1160 m (CG96), als prats d'annuals. Nou per a l'Alt Solsonès.

Trifolium thalii Vill.— Prats d'Estivella (Port del Comte, CG77), 2150 m.

Trigonella monspeliaca L.— Prats d'annuals vora el Santuari de Lord, 1180 m (CG86). Nova per a l'Alt Solsonès.

Vaccinium uliginosum L.— Cap a la Gallina Pelada d'Ensija, 2280 m (CG97), en un petit fondal amb sòl descalcificat. Planta alpina que té molt poques localitats prepirinenques.

Valeriana globulariifolia Ramond ex DC.— Indicada per VIVES al Coll de la Moixa (Serra del Verd). En aquest mateix massís l'hem vista, molt abundant, a les roques i zones tarteroses del Cap de Prat d'Aubes, 2180-2220 m (CG87). També es fa a la Gallina Pelada d'Ensija, 2250-2300 m (CG97) i al Port del Comte, 2200 m (Prats d'Estivella, CG77).

Valeriana tuberosa L.— Part culminant de la Serra de Taús, 1900 m (CG58).

Veronica aphylla L.— Serra del Verd, 2200 m (CG87); Rasos de Peguera, 1940-2000 m (CG96).

Veronica serpyllifolia L. subsp. **humifusa** (Dickson) Syme — Citada del Port del Comte per ROMO, dins la comarca de l'Alt Urgell. L'hem vista també als vessants del Solsonès d'aquest massís: sobre Prat Berlà, 1800 m (CG87). I al Coll dels Belitres, 2130 m, a la Serra del Verd (CG87).

Viola tricolor L. subsp. **subalpina** Gaudin — Sobre Prat Berlà, 1800 m (Port del Comte, CG87). Es fa també a la Serra de Taús, 1700 m (CG58).

BIBLIOGRAFIA

- BOLÒS, O. & J. VIGO, 1984. Flora dels Països Catalans (vol. I). Barcelona.
- CADEVALL I DIARS, J. & col., 1913-1937. Flora de Catalunya. Barcelona.
- FARRÀS, A., R.M. MASALLES, E. VELASCO & J. VIGO, 1981. Sobre la flora i la vegetació de la Serra de Cadí. *Butll. Inst. Cat. Hist. Nat.*, 46: 131-145. Barcelona.
- ROMO, A.M., 1985. Plantes dels Pirineus Catalans. *Collect. Bot.*, 16 (1): 117-122. Barcelona.
- ROMO, A.M., 1985. Addicions a la flora del massís del Port del Comte (Pirineus Orientals). *Collect. Bot.*, 16 (1): 241-242. Barcelona.
- VIVES, J., 1964. Vegetación de la Alta Cuenca del Cardener. Estudio florístico y fitocenológico comarcal. *Acta Geobot. Barcinonensia*, 1. Barcelona.

Rebut: 26 novembre 1985